

cu elogioase aprecieri ce se împart în egală măsură între soliști, cor și orchestră. Același ziar publică în numărul său din 8 iulie sub titlul „Mascagni și personajele sale” impresiile lăsate de solistii români: „...un excelent complex instrumental“... „o consistență garnitură de soliști și un cor de excepție!“ (maestru de cor Emil Maxim). „Spectacolul a pus în valoare încă odată caracteristicile și avantajele acestor complexe stabile ce lucrează ordonat și sistematic în teatrele de operă din estul Europei — scrie cronicarul italian — și permit rularea unui repertoriu mare în mai multe distribuții. Am urmărit în rolul Santuzzei trei interprete: Rodica Toma, Margareta Vârban și Elena Andrieș...“ continuă comentatorul manifestându-și preferința față de celina dintre cele trei cântărețe căreia îi evidențiază „optima calitate vocală, interpretarea deosebit de convingătoare și de expresivă“. „Minunată, apariția baritonului Alexandru Agache pe care îl așteptăm ca protagonist în următorul *Don Giovanni*“. Iar dirijorul Victor Dumănescu este mult apreciat pentru „reușita timbrilor rafinate și suplețea frazării“. Il Tirreno din 10 iulie consacră comentariul său *Recviemului* de Verdi, cu precădere excepționalului dirijor român Petre Sbârcea și tot de *Recviemul* de Verdi în interpretarea artiștilor români vorbește și ziarul *Nazionale* din 12 iulie. Cronicarul se întrece în elogiul referindu-se la „...remarcabilul profesionalism al întregului ansamblu clujean...“ concluzionând că „...execuția recviemului verdian a însemnat un veritabil succes“. Dirijorul George Sbârcea este „...un mare dirijor care a condus cu experiență și sensibilitate capodopera lui Verdi, cu o mână sigură ce a subliniat atent clar-obscuurile și strălucirile partiturii“. Din cvartetul vocal, cronicarul evidențiază detașat evoluția mezzo-sopranei Ana Oros, având în continuare frumoase cuvinte de laudă pentru Mihai Zamfir, Mircea Moisa și Angela Nemeș. Iar corul și orchestra „...au demonstrat multă precizie în dificila sarcină de a exprima spiritul acestei partituri“.

În același număr din 12 iulie, ziarul *Nazione* publică și un comentariu la spectacolul cu *Don Giovanni* de Mozart, prezentat la Livorno în varianta pragheză, ce se încheie odată cu dispariția eroului principal, suprimând finalul. Alexandru Agache „surprinzător de plastic atât vocal cât și scenic“, Mircea Moisa „un Leporello dezinvolt“ și cele trei „excelente voci feminine“ Angela Nemeș, Elena Andrieș și Doina Neculce Sâmpetean.

*

Organizat de Centrul Artistic Muzical „Paolo Grassi“, având ca președinte pe Franco Punzi și ca director muzical pe Alberto Zedda, cel de al 12-lea FESTIVAL DELLA VALLE D'ITRIA continuă și cu această nouă ediție tradiția restituirilor, a reînregistrării în circuitul teatrelor de operă din lumea în treagă, a unor partituri pînă astăzi de loc sau foarte rar cîntate. *Ifigenia în Taurida*, „dramma per musica“ în trei acte, libretul de Marco Coltellini, muzica de Tommaso Traetta, cu partitură revizuită de Giovanni Carli Ballola, lucrare a cărei primă repre-

zentare scenică a avut loc la Burgtheater din Viena în 1759, și *Semiramida*, „melodrammo tragico“ în două acte de Gaetano Rossi, muzica de Gioacchino Rossini cu premiera la Veneția în 1823 au fost cele două partituri de operă pe care organizatorii Festivalului de la Martina Franca le-au prezentat în fața unui numeros public în spectacole de înaltă ținută artistică la care au participat soliști de renume ai teatrelor de operă italiene, regizori și dirijori ce nu odată au fost aplaudați și la Scala din Milano. Substanțial a fost aportul artiștilor români solicitați să contribuie la reușita celor două montări ducînd „greul“ partiturilor de orchestră — orchestra Filarmonică din Satu Mare — respectiv al partidelor de cor — Corul Filarmonică din Cluj-Napoca, pregătit de dirijorul Florentin Mihăescu. Numai cuvinte de laudă din partea specialiștilor și entuziaste aplauze din partea publicului au răsplătit muzicienii români pentru efortul depus și pentru impecabila evoluție în spectacol. Dintre cântăreți îi amintim pe Jolanta Omilian, Maria Angela Peters, Adelisa Tabiadin, Carmen Gonzales și Aldo Bertolo, parte dintre cei care au interpretat rolurile solistice în *Ifigenia în Taurida* de Tommaso Traetta și Lucia Alberti, Martine Dupuis, Simone Alaimo, Giuseppe Morino, Adriana Molina, Paolo Coni, solistii *Semiramidei* de Rossini. Dirijori, Bruno Campanella și Alberto Zedda. Regizori Lamberto Pugelli și Giuseppina Carutti pentru opera lui Traetta, Lamberto Pugelli și Marise Flach pentru partitura lui Rossini.

Cristina SĂRBU

Note

Editura cehoslovacă *Divadelni ústav* din Praga a publicat recent un dicționar al compozitorilor români, sub semnătura lui Petr Vít. Un cuvînt înainte informează despre viața muzicală a României: orchestre simfonice, teatre de operă etc. — și oferă o succintă istorie a muzicii românești, începînd cu tradiția folclorică și pînă la componistica anilor 1980. Dicționarul propriu-zis cuprinde prezentarea unui număr de 90 de compozitori din toate timpurile, ajungînd pînă la tînăra generație. Informația este bogată și exactă, adusă la zi atît în paragrafele privind viața, cît și în ce privește creația muzicienilor incluși. Volumul reliefează cu competență principalele direcții ale muzicii românești, reprezentînd o sursă importantă de informație asupra culturii noastre muzicale.

*

Cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani, Yehudi Menuhin a fost sărbătorit de casa de discuri EMI prin lansarea unei serii de discuri cuprinzînd înregistrări ale marelui violonist realizate între anii 1932 și 1943, perioadă pe care specialiștii o consideră de vîrf în cariera sa interpretativă. Se remarcă, printre acestea, *Simfonia spaniolă* de Lalo, *Poemul* de Chausson, *Habanera* și *Tzigane* de Ravel, avîndu-l pe George Enescu la pupitrul Orchestrei simfonice din Paris.

*

Editura Breitkopf & Härtel (Wiesbaden — Paris) a editat anul acesta, în seria de antologii de muzică pentru pian din diverse țări, o culegere în două volume cuprinzând lucrări de compozitori români contemporani. Antologia a apărut însoțită de o scurtă introducere privind istoria muzicii românești și de prezentarea biografică a autorilor. Se observă prezența muzicii românești și în seria *Pro musica nova* a aceleiași edituri, și anume în antologiile de lucrări destinate unor instrumente solo: oboi, pian, flaut, vioară, violoncel.

*

În stagiunea trecută, *musical*-ul a fost la modă de ambele părți ale Atlanticului. Revista americană TIME comentează îndelung, într-un număr din iunie a.c., acest gen de spectacol practicat atât pe Broadway, cât și în West End-ul londonez. La Londra s-a pus în scenă *Les Misérables*, operă rock după romanul lui Victor Hugo, *Chess* (Șah), pe un text de Tim Rice, *A Chorus of Disapproval* (Dezaprobarare în cor), realizat de Alan Ayckbourn. Americanii au produs *42nd Street, La Cage aux Folles* ș.a., prezentate și în Anglia. Laurence Olivier însuși a apărut, după 13 ani de absență scenică, într-un musical rock, *Time*, unde marele actor a fost înfățișat prin tehnică holografică. Amintind adesea genul *Operei de trei parale* a lui Brecht, aceste spectacole inventive, vivace, antrenante, implică de fapt o problemă serioasă a epocii, preocupări și obsesii de tip politic, social.

*

Cine mai compune muzică în Statele Unite? Multimilionarul Gordon Getty, „sint un ignorant în materie de muzică modernă”, declară el reporterului aceleiași reviste americane. Dar, altfel, compune cu adevărată pasiune. În afara unei licențe în litere, Gordon Getty are studii muzicale pe care le continuă în particular. *Plump Jack* (Jack Grăsanul), după piesa *Henric al IV-lea* de Shakespeare, reprezentat ca operă-concert la Festivalul Aspen — Colorado, atestă influența lui Richard Strauss. Se observă că deocamdată îi lipsește capacitatea de a folosi forme mari (totuși *Plump Jack* este bine orchestrat, după cum remarcă specialiștii). *The White Fleckion*, un ciclu de lieduri pe versuri de Emily Dickinson, conceput în manieră schubertiană, este o reușită prin adecvarea muzică-text. A compus și lucrări pentru cor, care au figurat într-un program special din cadrul Festivalului Casals de la Puerto Rico, iunie '86.

Răspunzând insinuării celor ce văd o prea evidentă legătură între aparițiile sale din programele de concert și faptul că el sprijină financiar activitatea unor instituții muzicale, Gordon Getty spune: „Aș putea să cumpăr interpretarea publică a muzicii mele? Da! ..Însă Orchestra Filarmonică din San

Francisco nu mi-ar fi cîntat *Plump Jack* dacă ar fi fost convinsă că se face de ris’..

*

S-a împlinit un secol de la fondarea Operei din Nisa, operă care a beneficiat în cursul anilor de prezența unor mari cîntăreți, de la Adelina Patti la Monserrat Caballé. Cu ocazia sărbătoririi centenarului, Opera din Nisa a tipărit și o mică istorie a activității sale. Recent, aici a avut loc premiera operei *La Donna del lago* de Rossini, bel canto și romantism primit cu delicii de publicul poate prea obosit de spectacole muzicale purtătoare de tot mai grave și importante mesaje, așa cum apar cu insistență în ultima vreme. Evenimentul anului a fost totuși, la Nisa, premiera — franceză — a tragediei bucolice *Dahpné* de Richard Strauss. În reușita spectacolului, s-a remarcat prezența Filarmonicii din Nisa, cit și tînăra cîntăreață americană Cheryl Studer, în rolul protagonistei.

*

Critic de artă ca formație inițială, Laurie Anderson, „cîntăreața electronică” — evoluind cîndva în mediul avangardei new-yorkeze (Soho) — cîștigă un renume tot mai larg pentru spectacolele ei multimedia, pe care le montează în săli de teatru, de operă, în săli de concerte simfonice. Ea utilizează într-un stil propriu o serie întreagă de mijloace scenice-teatrale, mimă-actorie, cîntec și scandare a unor texte de foarte variată sorginte, de exemplu Shakespeare, Melville, Th. Pynchon. Instalarea unor contacte electronice pe mîini și în costume face ca mișcarea protagonistei să producă efecte de percuție. Laurie Anderson se produce ca interpretă la diverse instrumente, iar vocea și-o folosește ca atare, sau prelucrată electronic. Ea își intitulează spectacolele „High-Tech Opera”, implicînd, în însăși punerea în scenă, și o doză de ironie la adresa mijloacelor tehnice.

„United States — Live”, spectacol muzical de 7 ore care s-a reprezentat cu cîțiva ani în urmă la Opera din Brooklyn (în două seri consecutive) i-a adus un mare succes, imprimarea fiind apoi utilizată la alte spectacole multi-media. Opera de avangardă „Natural History”, exprimă nostalgia după muzica non-electronică a trecutului. Opere ca „Home of the Brave” (Patria vitejilor), „Big Science” (Marea știință) circulă intens ca filme, sau înregistrate pe casete. Anul acesta, Laurie Anderson a făcut un turneu european: la Paris și în cîteva mari orașe din Germania de Vest, eucerind publicul prin fantezia, mobilitatea, modernitatea unor forme de manifestare ce permit punerea în valoare a forței creatoare în mai multe planuri convergente. În urma acestui turneu, prestigiosul SPIEGEL îi dedică, în mai a.c., o amplă și entuziastă prezentare.

I. I.